

Воєнна історія в мистецтві

У продовж століть різноманітні аспекти війни, і особливо воєнні подвиги, трагічні чи тріумфальні, закріплювались на письмі і зображались у мистецьких творах, іноді масштабних розмірів, а іноді і малого формату, але не менш промовистих. У такий спосіб найбільш вагомі історичні події були увіковічені в ілюстративній формі. Залежно від способу та стилю, якими мистець представив дану подію, у глядачів вони могли викликати ряд спонтанних емоцій – почуття гордості, подиву, суму, журби, розпачу, гніву тощо. Такі мистецькі твори ча-

сто виконували культурно-виховну місію, ставали чинником національної та державницької пропаганди, прославляли минуле, розсіювали патріотичні почування, додавали завзяття та пристрасі, коли цього вимагали події. Найкращий приклад такого завзяття, рішучості та непохитності бачимо в наших захисників саме тепер, які у зтяжній війні з російським ворогом, який безпощадно нищить Україну, відстоюють наше існування, борються до перемоги.

Батальна тема в мистецтві завжди була популярною і ставала

улюбленим сюжетом мистців. Батальне мистецтво складне, бо вимагає від автора-мистця глибокого знання історичної доби, суспільної характеристики життя, збройних елементів і таланту, щоб передати динаміку, рух, патос тощо. В українському мистецтві маємо ряд мистців творчість яких включала воєнні сюжети. Ця тенденція була найбільш поширеною в добу національного відродження, хоча з 17-18 століття. також маємо високоякісні графічні твори на воєнну тематику.

У нашому музею маємо добірне число образотворчих творів з батальним сюжетом. Із деякими із них хочемо познайомити наших читачів. Перша група творів, про які буде вестися мова, зображають часи княжої доби. Майстром який зображав цей період був Юрій Логвин (1939) – син відомого мистецтвознавця Григорія Логвина (1910-2001) книжка котрого По Україні (1968р) відкрила читачам архітектурно-мистецькі скарби України, їхню велич, мистецьку якість. Юрій Логвин – графік та письменник, ілюстратор книжок, творець кольорових ліногравюр. Картини про які ведеться мова, зображують часи князя Олега Віщого (910-922) роки. На картинах бачимо вимарш Князя Олега з військом, командування військом в проходженні човнів через Дніпрові пороги у поході на Візантію і муштрування бойових човнів.

Другий мистець, про якого згадаємо це Леонід Перфецький, який майже виключно присвятив свою мистецьку творчість воєнній тематиці. Леонід Перфецький (1901-1977) навчався у школі Олекси Новаківського та в Краківській Академії Мистецтв. Він дістав визнання маляра-баталіста. Картини у нашій колекції – це акварелі малого формату, на яких показані воєнні події у роки визвольних змагань (1918-1921). Перша картина відображає

найбільш трагічний бій часів визвольних змагань – Бій під Крутами. 500 молодих українських військових кадетів боролися з наступом на Київ чотирьохтисячної большевицької армії. І хоча більшість оборонців згинув в бою, проте їхня завзята боротьба стримала большевицькі війська від захоплення Києва і дала можливість українському урядові підписати Брест-Литовський мирний договір. Інші картини зображають Здобуття залізничного двірця у Львові, Здобуття Арсеналу в Києві, Епізод з боїв за Львів.

Хоча більшість мистецьких творів відтворюють поодинокі події боротьби, є і такі, які можуть охопити в одну цілість боротьбу за волю України протягом багатьох століть. Такою картиною є мистецький твір Василя Петрука (1886-1968). Василь народився в маленькому селі на Гуцульщині. Вчився рисувати та малювати в Коломиї. Боровся в рядах Галицької Армії. Після невдалих змагань, як і більшість вояків Галицької Армії був інтернований в таборах полонених в Чехословаччині. На картині Василя Петрука під назвою Вільна Україна – зображений Архангел Михайл з розпростертими крилами, з мечем, піднесеним вгору, з щитом в руках з тризубом та написом Українська Народна Республіка. За ангелом – лави козацького та січового війська, перед Ангелом Україна – Мати у терновім вінку, яка пригортає двох дітей. Поруч неї – з правого і лівого боку – Стрілець і козак, які тримають розірвані кайдани неволі. За ними стрілець і козак з прапорами на яких напис – За волю України і слова Тараса Шевченка Борітеся – поборете. Зображення на картині Василя Петрука є саме тим, за що ми і сьогодні боремося – до остаточної перемоги!

Любов Волинець

На фото: світлини зразків воєнної історії у мистецтві, які знаходяться в Українському Музею і Бібліотеці у Стемфордї, КТ

